

เพิ่มมูลค่าหนังสือด้วย Re-exhibit Books Shelf Book Value Added by Re-exhibit Books Shelf

วันเพ็ญ ตันจันทรกุล

ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา e-mail: wanpen.ta@up.ac.th

---

บทคัดย่อ

การให้บริการ Re-exhibit books shelf เป็นการศึกษาเพื่อหาวิธีส่งเสริมการให้บริการหนังสือของศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อลดจำนวนหนังสือที่ไม่มีการยืม-คืนบนชั้นหนังสือทั่วไป โดยนำหนังสือมาวางแสดงบนชั้น Re-exhibit books หมุนเวียนทุกสัปดาห์ ละ 30 เล่ม จำนวน 48 อาทิตย์ โดยคัดเลือกจากหนังสือทุกประเภท ยกเว้นนวนิยาย

ผลการให้บริการพบว่า มีการยืมหนังสือที่หมุนเวียนนำมาจัดแสดงบนชั้น จำนวน 31 รายการ จากจำนวนหนังสือ 1,440 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.15

คำสำคัญ:

การเพิ่มมูลค่าหนังสือ, การส่งเสริมการให้บริการ, การจัดแสดงหนังสือ,
ชั้นบริการ Re-exhibit Books

Abstract

The Re-exhibit books shelf service is the study how to add value of none used books in The Library Resources and Educational Media Center, University of Phayao by bringing never borrowed books to show again on Re-exhibit books shelf for 30 titles per week or about 1,440 titles per year.

The study revealed that there were 31 titles had been borrowed out of 1,440 titles (2.15 %)

Keyword:

Book Added Value, Library Service Promotion, Re-exhibit Books Shelf

บทนำ

ห้องสมุดใหญ่ๆ ต่างประสบปัญหาหนังสือที่จัดหามาให้บริการจมไปกับชั้นหนังสือ ทำให้มีหนังสือจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีการยืมออกจากห้องสมุด หรืออาจจะไม่ถูกหยิบออกมาใช้เลย ทำให้ประโยชน์ที่ควรจะได้รับจากหนังสือเหล่านั้นสูญเปล่า จากการจัดหนังสือตามร้านหนังสือโดยทั่วไป ที่มีการเวียนหนังสือมาจัดมุม Best seller หรือ มุมต่างๆ หรือแม้แต่การจัดแสดงหนังสือในเทศกาลต่างๆ ล้วนมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ใช้บริการเห็นหน้าปกหนังสือ ซึ่งสำนักพิมพ์ต่างๆ มักจัดทำปกหนังสือให้ดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน ดังผลการศึกษาของ สมฤดี เอื้อสภาพรกิจ (2556)

ซึ่งศึกษาปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อหนังสือนวนิยายของวัยรุ่นในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า พฤติกรรมการซื้อหนังสือของวัยรุ่นในเรื่องประเภทและปกหนังสือที่ซื้อ มีความสัมพันธ์กับอายุ ระดับการศึกษา คุณภาพของผลิตภัณฑ์ การออกแบบ และตราสินค้า และการศึกษาของปริยลดา พรเจริญ (2546) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อวรรณกรรมแปลประเภทนวนิยายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความสำคัญของผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคคำนึงถึงมาก คือ ชื่อผู้แต่ง รองลงมาคือ ชื่อผู้แปล คุณภาพการเข้าเล่ม เนื้อเรื่องย่อ รูปหน้าปก หนังสือ คำนำ ปกหนังสือ (ปกแข็ง ปกอ่อน) และกระดาษที่ใช้ในการพิมพ์หนังสือ ตามลำดับ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ปกหนังสือมีอิทธิพลต่อการเลือกหนังสือของผู้อ่าน ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาจึงได้ดำเนินการทดลองจัดทำตู้หนังสือ Re-exhibit books ขึ้น เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ว่า เมื่อผู้ใช้เห็นปกหนังสือ ได้สัมผัสตัวเล่ม และเปิดอ่านเนื้อหาคร่าวๆ แล้วจะสนใจหยิบไปอ่านมากขึ้น แม้หนังสือเล่มดังกล่าวจะไม่ใช่นิยายใหม่ก็ตาม

ห้องสมุดส่วนใหญ่จะจัดแสดงหนังสือใหม่ให้ผู้ใช้บริการเห็นในบริเวณที่เข้าถึงได้ง่าย หนังสือใหม่โดยทั่วไปจะมีความน่าสนใจอยู่แล้วทั้งตัวเล่มและเนื้อหา แต่หลังจากนั้นหนังสือทั้งหมดจะถูกส่งไปชั้นชั้นเรียงในลักษณะที่เห็นแต่สันหนังสือและเลขเรียกหนังสือ ซึ่งช่วยประหยัดพื้นที่จัดเก็บ ประกอบกับพัฒนาการทางเทคโนโลยีปัจจุบันที่ผู้ใช้บริการสามารถค้นหาหนังสือได้โดยผ่านระบบห้องสมุดอัตโนมัติอยู่แล้ว แต่หากมีเหตุให้ไม่สามารถสืบค้นข้อมูลได้จากข้อผิดพลาดทางเทคนิคใดๆ จะทำให้หนังสือเล่มนั้นวางอยู่บนชั้นหนังสือโดยปราศจากการใช้งาน ดังนั้น ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษาจึงได้ทดลองนำหนังสือที่อยู่บนชั้นและไม่เคยมีการยืม ทอยออกมาจัดวางบนชั้น Re-exhibit books เพื่อให้ผู้ใช้บริการเห็นหน้าปก โดยจัดไว้ในบริเวณเดียวกับชั้นหนังสือใหม่และจุดบริการสืบค้นข้อมูล ซึ่งเป็นจุดที่ผู้ใช้บริการเข้าถึงได้ง่าย

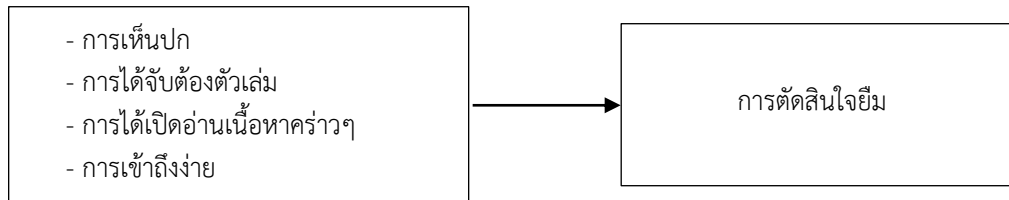

ภาพที่ 1 บริการชั้น Re-exhibit books shelf จัดอยู่บริเวณเดียวกับชั้นแสดงหนังสือใหม่

การศึกษาครั้งนี้เกิดจากแนวคิดที่ว่า หากผู้ใช้บริการมีโอกาสสัมผัสตัวเล่มหนังสือ ได้เห็นหน้าปกซึ่งมีการออกแบบดึงดูดความสนใจ และเนื้อหาภายในหนังสือที่ตรงกับความสนใจจะทำให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจยืมหนังสือเล่มนั้นๆ ตามกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้เห็นปกหนังสือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ได้สัมผัส และเปิดอ่านเนื้อหาคร่าวๆ ก่อนตัดสินใจยืม
2. เพื่อเพิ่มโอกาสการยืมหนังสือที่ไม่มีสถิติการยืมมาก่อนมากขึ้น

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เลือกหนังสือที่ไม่มีผู้ยืมด้วยวิธีตรวจสอบใบกำหนดส่ง และการแสดงสถิติการยืมในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ โดยเลือกจากทุกคอลเล็กชัน ยกเว้น นวนิยาย หมุนเวียนมาแสดงบนชั้น Re-exhibit books สัปดาห์ละ 30 เล่ม จำนวน 48 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 1,440 เล่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. หลักการทางการตลาดด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ เช่น ภาพหรือตัวอักษรบนปก การออกแบบรูปเล่ม การออกแบบตัวเล่มหนังสือ
2. การแสดงหนังสือบนชั้น เพื่อเป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมในการตัดสินใจ เช่น โอกาสของการเข้าถึงตัวเล่มสารสนเทศ การที่ผู้ใช้บริการได้เห็นปก ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง สัมผัสตัวเล่ม ได้เปิดอ่านเนื้อหาคร่าวๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาการศึกษา ปีงบประมาณ 2559 โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นำหนังสือที่ไม่มีสถิติการยืมจากทุกคอลเล็กชันในศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา ยกเว้นหนังสือนวนิยาย หมุนเวียนมาแสดงบนชั้น Re-exhibit books ทุกสัปดาห์
2. เปลี่ยนหนังสือทุกเช้าวันจันทร์ หรือวันถัดไปหากเป็นวันหยุด
3. จัดทำป้ายกระดาด Re-exhibit books ไว้บนปกหนังสือและดึงออกเพื่อเก็บสถิติเมื่อมีการยืมหนังสือ
4. สรุปสถิติเมื่อสิ้นปีงบประมาณ

ภาพที่ 2 ป้ายกระดาษสำหรับเก็บสถิติการใช้บริการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาการให้บริการชั้น Re - exhibit books ครบ 1 ปีงบประมาณ (ตุลาคม 2558 – กันยายน 2559) พบว่า มีจำนวนหนังสือที่นำมาเวียนแสดงบนชั้น Re - exhibit books ทั้งหมดจำนวน 1,440 เล่ม มีการยืม-คืนทั้งสิ้น จำนวน 31 รายการ คิดเป็นร้อยละ 2.15 ทั้งนี้ไม่รวมการยืมอ่านหน้าชั้น ซึ่งไม่สามารถตรวจนับสถิติตามจริงได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้ใช้บริการที่ยืมหนังสือจากชั้น Re - exhibit books หยิบจากชั้นแล้วเดินตรงมายืมที่เคาน์เตอร์บริการยืม-คืนซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงทันที และหนังสือเหล่านั้นไม่ได้ถูกเปลี่ยนสถานะของหนังสือจากเดิมในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เช่น ถ้าผู้ใช้บริการค้นจากหน้า OPAC ข้อมูลจาก OPAC จะแจ้งว่าหนังสืออยู่บนชั้นปกติ ถ้าผู้ใช้บริการต้องการหนังสือเล่มดังกล่าวจะต้องเดินไปค้นจากชั้นหนังสือ ซึ่งมีรายการหนังสือเล่มอื่นๆ ให้หยิบใช้เนื่องจากหนังสือแต่ละชื่อเรื่องมีมากกว่า 1 เล่ม จึงอนุมานได้ว่า เป็นเพราะการได้เห็น ได้สัมผัสและเปิดอ่านทำให้ผู้ใช้บริการตัดสินใจยืมหนังสือเล่มดังกล่าว

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่าจำนวนผู้ยืมหนังสือจากชั้นแสดงหนังสือ Re -exhibit books คิดเป็นร้อยละ 2.15 ของจำนวนหนังสือที่นำมาแสดงทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า หนังสือที่ไม่มีสถิติการยืมมาก่อนเมื่อผู้ใช้ได้เห็นปก ได้สัมผัส และเปิดอ่านมีโอกาสถูกยืมมากขึ้น เนื่องจากหนังสือที่นำมาแสดงทั้งหมดเป็นหนังสือทางวิชาการและไม่ใช่วินิยาย หนังสือใหม่ ผู้ใช้สามารถหยิบจากชั้น Re-exhibit books มายืมโดยตรง โดยไม่ได้ติดต่อสอบถามจากบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดเพื่อแจ้งหาหนังสือบนชั้นหนังสือคอลเล็กชันปกติทั่วไปแสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการได้ตัดสินใจเลือกหนังสือจากการได้เห็นตัวเล่ม ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หรือแม้แต่การเปิดอ่านคร่าวๆ ก่อนนำมายืมออก

ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาการให้บริการโดยนับสถิติด้วยวิธีเขียนป้าย Re-exhibit books ติดบนปกหนังสือแล้ว พบว่า การเก็บสถิติไม่สามารถลึกลงถึงรายละเอียดของการยืม-คืนหนังสือที่นำมาจัดให้บริการบนชั้น Re-exhibit books ได้ จึงได้พิจารณานำหนังสือที่จัดขึ้นชั้นทั้งหมดเปลี่ยนสถานะเป็น คอลเลกชัน Re-exhibit books และจะทำการทดลองและเก็บข้อมูลการยืม-คืนผ่านระบบห้องสมุดอัตโนมัติเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึก เช่น หนังสือที่ถูกยืมเป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ เนื้อหาเกี่ยวกับสาขาวิชาอะไร ปีที่ตีพิมพ์ ราคา เป็นต้น โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

1. เพื่อให้การเก็บสถิติสามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลขหนังสือได้ ควรกำหนดให้ Re-exhibit books เป็นอีก 1 คอลเลกชันในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ เมื่อมีสถิติการยืม-คืน จะสามารถหารายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือรายชื่อนั้นๆ ได้ และจะสามารถหามูลค่าเพิ่มเป็นตัวเลขได้ชัดเจนกว่าเพียงแคมีการยืมเพิ่มขึ้น
2. ควรสอบถามผู้ใช้บริการที่ยืมตัวเลขหนังสือจากชั้น Re-exhibit books ถึงเหตุผลของการยืมหนังสือจากชั้นดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

การนำไปใช้ประโยชน์

การหมุนเวียนหนังสือที่ไม่เคยถูกยืมออกจากชั้นหนังสือทั่วไปมาจัดแสดงอีกครั้ง เป็นวิธีการส่งเสริมการใช้หนังสือมากขึ้น เป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้ให้บริการเห็นปกหนังสือ เห็นชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และหยิบหนังสืออ่านพิจารณาเนื้อหาคร่าวๆ ก่อนการตัดสินใจยืม เป็นการเพิ่มสถิติการยืม-คืนหนังสือ และเพิ่มความคุ้มค่าของการจัดหาหนังสือแต่ละเล่มของห้องสมุด

รายการอ้างอิง

- ปริญดา พรเจริญ. (2546). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อวรรณกรรมแปลประเภทนวนิยายในเขตกรุงเทพมหานคร (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมฤดี เอื้อสถาพรกิจ. (2556). ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อหนังสือนวนิยายของวัยรุ่นในจังหวัดสมุทรสาคร (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.